

IS MIJN SPORT EEN SPEL?

7 juli 2024

Voorgangers: Paul van der Harst en Leo van Driel

Welkom

Lied: Dit huis vol mensen

Inleiding

“Als topsporter, en zeker in een individuele sport als schaatsen, ben je vaak zélf je grootste tegenstander. Neem de Viking-race van maart dit jaar, het officieuze EK voor junioren. Vooraf wist ik dat ik het moest opnemen tegen een Duitse jongen, die nagenoeg onverslaanbaar was. Hij stond eerste op de ranglijst voor junioren.

Je kan dan zeggen: ik ben de mindere schaatser. Maar dan maak je het jezelf vooraf al onmogelijk. Nee, ik zei tegen mezelf dat ik altijd moet kunnen winnen. Het maakt niet uit tegen wie ik schaats. En uiteindelijk kon ik hem goed partij geven, lang bijhouden. Dat zijn belangrijke lessen voor jezelf. De volgende keer versla ik hem’ (...)

‘Wat helpt, is dat ik totaal geen druk voel. Hooguit van mezelf, omdat ik graag de beste wil zijn. (..) en ook ben ik heel duidelijk in mijn ambities: ik wil wereldkampioen junioren worden en uiteindelijk uitkomen op de Olympische Spelen, misschien wel in 2026 in Milaan”

uit de Stad Amersfoort van 29 mei 2024.

Citaat uit interview met 17-jarige schaatser Pelle Bolsius, Nederlands kampioen allround schaatsen voor junioren.

In dit interview met deze jonge sporter komt het allemaal heel duidelijk naar voren. Wat je nodig hebt om bij de top te horen: de wil om te winnen, de ambitie om het hoogste te bereiken en jezelf voorhouden dat je dit ook kan. Sporters krijgen om die mentale inzet, die innerlijke kracht te ontwikkelen begeleiding door coaches met een psychologische achtergrond. Rust in je hoofd, focus. Topsport vraagt dat je er helemaal voor gaat en dat je er alles voor geeft. Dat maakt dat sport ook iets grenzeloos kan zijn. Dat mensen zo ver door hun pijn en vermoeidheid heen duwen dat hun lichaam de prijs betaalt. Of hun geest.

En als je de grens voor jezelf wilt verleggen ligt het gebruik van stimulerende of versterkende middelen voor de hand. Wanneer is het goed genoeg geweest?

Gelukkig komen deze vragen steeds meer aan de orde. In veel vraaggesprekken met allerlei sporters is de vraag naar hun welzijn punt van gesprek en niet alleen hun prestaties. Waar blijf je als mens als je in een sterk competitieve omgeving, steeds onder hoge druk moet presteren? Waar blijf je als mens als de commercie aan je trekt, de publiciteit, de heldenstatus, de politiek?

En waar blijft de sport, wie is er nog blij met de Spelen in München onder het Nazisme, En weer in München in 1972 na de moord op de elf Israëlische sporters.

Wie is er nog blij met Sotchi onder Putin, Beijing onder het regime van Xi, blij met het door slavenarbeid mogelijk gemaakte voetbalfeest in Qatar?

Mensenrechten doen er bij een sportfeestje niet veel toe, de ‘show must go on’.

Steeds sneller en gevaarlijker gaan de wielrenners de bergen door.

Na elke dode wordt er door het peloton geprotesteerd. Max verstappen laat zijn motor ronken in Saoedie Arabië. Sport washing. Sport is vaak helemaal geen spel meer maar blijft wel - als show - zo aantrekkelijk dat honderden miljoenen blijven kijken. Ons massale kijken doet de koorddansers, de sporters steeds gevaarlijker capriolen maken. Steeds meer eisen van zichzelf. En ondergedompeld in de spannende roes van het schouwspel

ben ik deel van de massa, van de drommen, van het ene massa-lichaam dat meedeint,

opveert, ontleedt, op juist dat ene moment van winst of verlies. Even hoef ik als toeschouwer van de sportshow niet te overwegen, even geen voor en tegen naast elkaar zetten, me inhouden, nu is er alleen de emotie en de rest van mijn menszijn kan even aan de kant. Als toeschouwer mag ik passief zijn, aan de kant staan en tóch meedoen zonder zelf te spelen.

Maar sport is ook veel meer dan dit massa-vermaak. Het CBS beweert dat 56 % van de Nederlanders minstens één keer week aan sport doet. Ongeveer 30% doet dat in clubverband. Daar wordt sport een spel, een samenspel, niet de camera's regeren, niet het geld, niet de skyboxen, maar het wedijveren om de eerste plaats, de inzet, het jezelf doen groeien vaak samen met anderen. Sport kan zo een prachtige gangmaker zijn om mensen in de situatie van een spel vrolijk gespannen, sterk en stevig te maken. Langs het veld bij de voetbalwedstrijd van mijn kleinzoon valt mijn oog op een ploeg die op een ander klein veldje speelt. Als ik beter kijk zie ik dat het allemaal mensen zijn met een geestelijke beperking die vol overgave aan het voetballen zijn. Bevrijdend.

En na een buitentraining van mijn volleybal-team zie ik een groepje meiden na hun training voetbal heerlijk opgewonden drukpratend van het veld komen. Bevrijdend.

En Ik lees van een sportleraar die een grote groep knullen en meiden in een laaginkomen wijk in Rotterdam zelfvertrouwen en discipline bijbrengt door het kickboksen. Bevrijdend.

Gebed

Lied: Zoudt Gij ooit mij beschamen? (refrein)

Lezing: Psalm 18 vrij (Ooosterhuis) – deels

Jij ontsteekt het licht in mijn lamp
jij maakt van duisternis licht.
Met jou bestorm ik een horde
met jou spring ik over een muur.
Jij- godheid, jouw weg is volmaakt
jij spreekt gelouterde woorden.
Niemand is god, jij alleen
jij alleen onze steenrots.
Een god die mij kleedt in zijn kracht,
mij stuurt, zijn hand op mijn schouder,
mij op hertenvoeten doet gaan
op hoge bergen mij staan doet.
Die sterk maakt mijn hand om te strijden,
spant mijn arm als een bronzen boog,
die mij leert dragen het schild van de vrijheid.
Jouw rechterhand duwt mij op.
je lippen spreken mij moed in.
Met grote stappen ga ik
en verzwik mijn enkels niet.

....

Betrouwbare Levende
Maak ons tot uw gemeente
tot uw dienstknecht-messias
in deze wereld-
betoon ons uw vriendschap
En allen die na ons komen
Tot in de komende wereld.

Lied: Hem heb ik lief (Psalm 18 vrij)

Lezing: 1 Kor. 9: 19-27

Vrij als ik ben ten opzichte van iedereen, ben ik de slaaf van iedereen geworden om zo veel mogelijk mensen te winnen. Voor de Joden ben ik als een Jood geworden om hen te winnen. Ikzelf sta niet onder de Joodse wet, maar toch heb ik me eraan onderworpen om hen die er wel onder staan te winnen. En voor hen die niet onder de Joodse wet staan, ben ik als iemand geworden die de wet niet heeft, om hen te winnen. Dit betekent niet dat ik de wet van God heb losgelaten, maar dat ik mij heb onderworpen aan de wet van Christus. Voor de zwakken ben ik zwak geworden om hen te winnen. Ik ben voor iedereen wel iets geworden, om in elke situatie althans enkelen te redden. Ik doe alles voor het evangelie om ook zelf aan de beloften ervan deel te krijgen.

U weet toch dat van de atleten die in het stadion een wedloop houden er maar één de prijs kan winnen? Ren als de atleet die wint. Iedereen die aan een wedstrijd deelneemt beheerst zich in alles; atleten doen het voor een vergankelijke erekrans, wij echter voor een onvergankelijke. Daarom ren ik niet als iemand die geen doel heeft, vecht ik niet als een vuistvechter die in de lucht slaat. Ik hard mezelf en oefen me in zelfbeheersing, want ik wil niet aan anderen de spelregels opleggen om uiteindelijk zelf te worden gediskwalificeerd.

Lied: Om warmte

Overweging

Paulus is in dit gedeelte van zijn brief aan de gemeente in Korinthe de bezieler, de gangmaker, van de jonge beweging van mensen die het godsvertrouwen van Jezus als voorbeeldig zien. Die willen leven met datzelfde godsvertrouwen omdat zij ervaren 'De Eeuwige heeft de gemartelde Jezus niet laten vallen'. En Paulus leeft ook helemaal uit dat vertrouwen. En hij leeft daardoor helemaal voor de beweging. Hij schrijft dat hij voor zijn inzet geen enkele beloning krijgt en dat hij dat zelfs niet wil ook al heeft hij het volste recht daarop. Dat hij afziet van een gewoon leven met zijn vrouw. Dat hij zich aanpast aan de mores van de mensen met wie hij omgaat. Paul is helemaal dienstbaar aan de beweging. 'Alles doe ik voor het evangelie om er zelf ook deel van te worden', zegt hij.

Paulus is geen toeschouwer. Hij zet zich in om anderen te winnen en te redden. Hij wordt er niet voor beloond, zijn enige beloning is de gemeente waar hij zich voor in mag zetten, het zegel op zijn werk. Dáár gaat hij helemaal voor.

En dan komt hij met de vergelijking met de overgave van de sporter, de inzet van de sporter en hij komt met de voorbeelden van de populaire sporten van zijn tijd. Het hardlopen en het vuistvechten. En doe je aan die sporten dan gaat het om het winnen: 'allen lopen maar slechts één kan de prijs ontvangen'. En het gaat om focus: 'een vuistvechter slaat niet zomaar in het wilde weg'. En om dat niveau te halen wordt al het andere opzij gezet: 'ieder die traint voor een wedstrijd beheerst zich in alles' (vs 25) Je laat er van alles voor staan, alles wat je afleidt van je missie, de eerste te worden, en voor zichzelf betekent dat dat hij 'zijn lichaam tuchtigt en in bedwang houdt' (vs 27). Zo lijkt de inzet van Paulus inderdaad veel op die van een topsporter, hij doet er alles voor.

En zo kan godsdienst veel op een alles eisende topsport lijken die de hele inzet - lichamenlijk en materieel - van mensen eist. En de kritiek die je op topsport kan geven als het gaat om politieke binding, financiële belangen, lichamenlijke grenzeloosheid, massa-emotie, al die punten kan je ook terugzien in een gezonde kritiek op de godsdienst. En als de kerken leeglopen en de stadions vol dan herhalen de stadions als het ware ook de fouten van veel godsdienstig gebeuren.

Daarmee niets ten kwade gezegd van de inzet van Paulus. Of beter gezegd, misschien toch goed om je – met alle kritiek die je kunt hebben op de godsdienst als een opium van het volk, als een onderdeel van het horig makende koppel 'brood en spelen' – misschien is het toch ook goed om je door het voorbeeld van Paulus te laten uitdagen.

Want toewijding, inzet, training, vasthoudendheid, focus heb je niet alleen in de sport nodig maar ook bij de 'wedstrijd' die je speelt als het gaat om schrijven of lopen voor Amnesty, voor Vluchtelingenwerk, Milieudefensie, pastoraat, diakonie, liturgie noem maar op. En dan is het fijn om een voorganger te hebben als Paulus die ons richt.

In 1 Timoteus 4: 7b lees ik:

Oefen jezelf in een vroom leven. Oefening van het lichaam heeft wel enig nut, maar het nut van een vroom leven is grenzeloos, omdat het een belofte inhoudt voor dit leven en het leven dat komen zal.

Oefen je zelf, doe letterlijk - in het grieks - gymnastiek in een vroom leven dat is een leven zoals God dat graag van je wil. Trainen, oefenen, inzet, toewijding het zijn woorden die wij - bij onze spiritualiteit, ons godsdienstig leven – nauwelijks gebruiken. Durven te gebruiken? Niet meer willen, niet meer kunnen gebruiken? En als dat zo is; hoe komt dat dan? Mensen hebben het toch nog nodig dat iets aanstekelijk is, enthousiast, spannend in zekere zin omdat er letterlijk iets op 'het spel staat'.

Als wij laten zien dat het ons in de wedstrijd en de training menens is, dat wij er heel wat voor geven, voor ons spel. Dat het ons gaat om te winnen, om de eer van gerechtigheid doen en barmhartig zijn. Niet om elkaar of anderen daarmee de maat te nemen, de loef af te steken. Nee de aardigheid van het spel van het Koninkrijk van God is nu juist dat het winnen alles te maken heeft met het er bij houden van de verliezers. Dat de snelheid bestaat in het meenemen van de langzamen. Dat de hoogste sprong gemaakt wordt met de mensen in de diepste put. Dat de mooiste bal wordt ingeschoten door de spreekwoordelijke Sjakie die er eigenlijk geen bal van snapt. Oefen jezelf in een leven zoals God dat voor ogen heeft. Oefening baart kunst, we kunnen elke dag naar het gymnasium van het koninkrijk om de allerbeste te worden.

Lied: Terug

Voorbeden

Barmhartige God,

Wij bidden om vrede in alle oorlogen en conflicten, wij denken aan alle slachtoffers en hun familieleden. En hoe de wereld ook naar sportwedstrijden gaat en festivals om vermaak te zoeken en vergetelheid. En dat wij ook die wereld zijn, waarin zich dat allemaal afspeelt. Een wereld van enkele winnaars en veel verliezers. En dat wij graag winnaars zijn, maar veel vaker verliezers.

Wij denken aan alle verliezers, hun teleurstelling, hun woede.

Wij hopen dat zij de kracht vinden hun verlies te dragen, hun woede te laten bekoelen, hun teleurstelling om te vormen tot nieuwe inspanningen.

Dat zij zichzelf met nieuwe ogen kunnen zien. Niet als mislukte winnaars, maar als mensen die zich met alle kracht hebben ingezet om hun doel te bereiken.

En wij denken aan alle winnaars, hun gevoel van kracht en geluk. Wij hopen dat zij de kracht vinden hun succes te delen met allen die hen vooruit hebben geholpen. Dat zij hun winst kunnen inzetten om anderen vooruit te helpen.

Wij denken aan hoe wij die de sport bekijken en meeleven, ons verbinden met de ene of de andere partij. En ons winnaar voelen als onze favoriet wint en ons verliezer voelen als onze favoriet verliest. Dat wij na de strijd snel ontnuchteren. Dat wij net als de sporters streven naar liefde voor het spel, naar geloof in ons eigen kunnen, naar vertrouwen op de hulp die we krijgen, naar barmhartigheid met de verliezers.

Wij bidden om ons te behoeden voor verzoeking en verslavingen, die wij niet kunnen weerstaan.

Wij bidden voor wat er is opgeschreven in het voorbedenboek

Wij bidden voor een behouden thuiskomst.

Amen

Tafellied: Zoudt Gij ooit mij beschamen

Breken en delen

Zegen

Lied: Komen ooit voeten

Na afsluiting van de viering:

In elke viering staat er de toekomststoel.

Die nodigt ons uit na te denken over waar het naar toe moet.

Denkend over het thema van deze dag hoorde ik de kabouter van de Bethel woedend roepen: ***De boom in met al die takken van motorsport!***